

teneatis amici! — Vélike Slovenije, ki bi si zarobila ves Balkan. V ideji Jugoslavije je ideja troedinega medsebojno v vsakem oziru enakovrednega in enakopravnega naroda slovensko-hrvatsko-srbskega. In celota bo tem večja in tem mogočnejša, čim večje in čim mogočnejše bodo posamežne enote. V zmislu jugoslovanske ideje delamo Slovenci samo tedaj, če varujemo slednjo ped slovenske zemlje pred sovrantom, če se borimo za združeno Slovenijo in za njen najbujnejši procvit na gospodarskem in kulturnem polju.

Kulturnega zedinjenja Slovencev, Srbov in Hrvatov ideja Jugoslavije ne zahteva. Tu nam zadostuje približevanje in spoznavanje. Hrvaška prevodna književnost nam ne more nikdar nadomestiti slovenske prevodne književnosti. Zahteva je, da dobimo v svojem jeziku vse svetovno slovstvo, kolikor ga je potreba za kulturni narodni razvoj. In to ni nobena utopija, če prevajamo le to, kar ima kulturno vrednost ali umetniški pečat. Saj ne prevajamo samo za one stotine inteligentov, ki obvladujejo poleg materinščine tudi kak svetovni jezik. Prevodno slovstvo potrebujemo predvsem za inteligenčni naraščaj in za najširše narodove plasti. Tem pa ga moremo podajati samo v domačem jeziku. In edino potom najpopolnejšega prevoda v lastnem jeziku preide bistvo svetovnih mojstrov narodu v meso in kri. —

Trije bratje bodo gospodarji Jugoslavije, enakovredni in enakopravni bratje. Vsaki izmed njih bo svojo zemljo obdeloval in svoje duše vodil. Na boben pride oni, ki bo svoje njive zanemarjal in bo hodil k bratu robotat in osebenjkovat. Na boben pride oni, ki bo čakal samo na bob, ki zraste pri sosedu. In bratsko celokupnost bo brezmejno oškodoval. — Ne robotanje ali izkoriščanje, temveč medsebojno tekmovanje, spoznavanje, podpiranje in pogoščevanje velja med brati. Brat se veseli bratovega prospevanja in bratovih zakladov. Če pride k njemu v goste, se navdušuje ob njegovem vinu, ob njegovem cvetju, sadju, ob njegovih dragocenostih, lepih umetnostih in lepih knjigah. A samo tedaj, če je prepričan v duši, da bi mogel brata prav tako síjajno pogostiti, si more biti v svesti, da ni lastnega grata svojega gosta — sram . . .

Joža Lovrenčič: Deveta dežela. Trst 1917. Izdala knjigarna J. Štoka. — Tiskala tiskarna „Edinost“. Cena broš. izvodu K 3, vez. K 4. — Razven ene so vse pesmi pričujoče zbirke iz zadnjih treh, štirih let, značilne za poslednjo fazo v razvoju mladega pesnika, zastopnika najnovejše pesniške šole, ki se zbira okoli „Dom in Sveta. Ocena pride.

Matica Hrvatska je razposlala za leto 1916 sledeče knjige: Vladimir Nazor; Stoimena, priče; Marin Bego: Novele; Vjekoslav Klaić: Život i djela Pavla Rittera Vitezovića; Oton Kučera: Gibanja i sile; Dante: Božanstvena komedija, treći dio Raj v prevodu Isa Kršnjavega. O posameznih knjigah o priliki.

LISTEK.

Joža Lovrenčič : Deveta dežela. Trst 1917. Izdal J. Štoka. Tiskala tiskarna „Edinost“. Str. 96.

Naslov je povzet po istoimenskem dramatičnem igrokazu, ki zaključuje zbirko. Tu govori grajski sin

. . . . prej ko sine zor,
zajaham vranca brzega,
sokola vzamem sivega
in sanjam, hrepenenju, upanju in volji mladih let
devet dežel poiskat pojdem v širni svet!

Toda ni ga več nazaj iz pokrajine Lepote in Resnice, zakaj

Kedor je videl in doznal je vse,
mu ni več do življenja in umre!

Ta prizor nas ne potegne s prvinsko močjo za seboj, ker so njegove podobe preumstveno hladne, aprioristične. Dr. Lovrenčič je pisal včasih bolj ognjevitih verzov, npr. v Ljubljanskem zvonu 1910. A v pričujoči knjižici so tiskani zgolj najnovejši umotvori, pa še ti skrbno izbrani, deloma opiljeni, tako da pričajo o nekdanjem Kseniju Verinu samo kitice „Jaz bi rad rudečih rož“, ki jih je rešil pozabe njih napev.

Pod nadpisom Confessio priznava Gospodu:

na trhli vrbi dvoma strune misli so visele
in Tebi so sovražno pesem pele . . .

sedaj pa se mu je tema razjasnila in:

Iz vekov v veke v mojo misel si vkovan!

Vzporeden preobrat se zasledi v vsem njegovem umetniškem ustvarjanju. Vse-povsod ga vodi zvezda-misel, misel mu presnavlja in oblikuje slednjo vizijo vidnega sveta, izraz misel ali soznačnica te sreča domala v sleherni pesnitvi, npr. „ni še vzbrstel misli pelin“; delo svojih možganov projicira celo v naravo, tako mu je „noč — zamišljena v svojo votlo temo“; podobno meri on čas: „Šel sem eno premišljevanje daleč“. Pri takem narcisizmu, večnem razkrajanju lastne notrine, ni čudo, če ostrmi nad samim seboj (17), saj je bil že starogrški thaumazein proglaščen za početek filozofije! V tem znamenju se vprašuje pri Sfingi, kedaj postane človek zgolj duh. Ali

Skozi Saharo življenja divjá vihar:
nikdar, nikdar!

V sličnem žanru je spesnil goriški rojak znatno število stihov, ki sicer niso čustvenotopli, vendar nikoli didaktični, ter se nas zato ugodno dojmijo, kljub sorodnosti z abstrakcijo in alegorijo.

Poleg tega naletimo semtertja na čisto liriko čustvene razgibanosti, katere ni skalilo smotrno-zavestno delo intelekta. Takove emocije same na sebi, brez zgo-

dovine in slikovitosti, so lahna negmotna usedlina, ki potrebuje ozračja v tem izobraženih ljudi. Njih psihologijo je označil Mallarmé, govoreč o simbolizmu: *Nommer un objet, c'est supprimer les trois quarts de la jouissance du poème qui est faite du bonheur de deviner peu à peu; le suggérer voilà le rêve . . .* Ne opis, ampak vtis! S tega vidika je soditi tudi drobnjavo „Sence“. Zatekel se je avtor tudi k zvočnosti besed in podal mojstrovino „Jug v okviru“. Često je preprost in jedrnat kot japonska risba, kedaj spominja Whitmanskega razmaha, drugod ovaja klasični upliv npr. v Eklogi, kjer se pastirja „nažličita“ kislega mleka in žgancev, dalje se javlja moderna izobrazba v drznih umetnostnih transpozicijah: tuberoza zeleno živi in belo dehti (47), barva kakor zvižg (25). Morda se vam bo zdela katera podoba izumetničena npr. „V rdeče modrem drevesu krvi“ (45) ali pa izraz abstruzen (20, 31, 37), oziroma ne doživite nameravane ubranosti pri „Goriških trtah“ — toliko pa je gotovo, da se vam prikupi bodi aforistična kratkoča čistih občutij, bodi poduševljajoča razglabljanja, včasih temna in trpka, a z odločnim odmevom: vredno je živeti! bodi epsko raznihana Jesen in Rezijan. *Kako v soro a*

nizko forej stoji Lovrenčič? = 25/12 1917

A. Debeljak.

R. Merkh, Deutsche Ortsnamen in Friaul, Wien 1916. Imenovana brošura obsega 11 strani in namen, ki ga zasleduje, pove pisatelj sam na drugi strani, rekoč: „Die folgenden deutschen Ortsnamen sollen nur ein kleiner Beitrag sein zur Kenntnis des Landes; es wird noch genug solcher Namen geben, die unter den jetzigen Verhältnissen nicht zu erreichen waren; aber es sind immerhin genug, um den Beweis zu erbringen, dass die Behauptung „Friaul sei von jeher ein durch und durch italienisches Land gewesen,“ eine hohle Redensart ist.“ Pisatelj pripoveduje nadalje, da v Furlaniji niso le ostanki starih Langobardov, marveč, da je bilo tudi v poznejšem času tukajšnje plemstvo nemško in v veliki večini tudi kmetiško ljudstvo, le meščanstvo je tvorilo mešanico. Njegovi trditvi, ki jo navaja takoj prvi stavek in ki jo hoče podkrepiti in pojasniti nadaljno „razlaganje“ krajevnih imen, namreč trditvi „Friaul war einmal nicht nur ein deutsches Reichsland, sondern wirklich auch zum grössten Teile ein deutsches Land“ (str. 2) nikakor ne moremo pritrditi, kar hočemo v naslednjem tudi pojasniti.

Razlaga krajevnih imen je navadno v zvezi z velikimi težkočami, tembolj ako se to tiče imen pokrajine, preko katere je tekom zgodovine potovalo in tamkaj stanovalo vse polno raznovrstnih narodov, kakor je ravno Furlanija. V rimski dobi so tamkaj živeli Ilirci (Venedi), ki so bili ščasoma več ali manj latinizirani; preplavili so jih v sredini 6. stoletja Germani (Langobardi, sorodno pleme Suebov t. j. Alamanov in Bavarcev), prišli so jim za petami Slovani (Slovenci) in slednjič so se pojavili še Italijani in v najmanjši meri Nemci. Merkh pač dostikrat zmeša Langobarde in Nemce in kjer najde kak —*ach* ali —*sch*, že meni, da je to pristno nemško. Pri razlagi krajevnih imen je pač treba malo večje rigoroznosti in objektivnosti in nikakor ni prav, da je Merkh postavil najprvo trditev, ki ji skuša potem dejstva prilagoditi. Obratno je prav, tu kot pri vsakem zakonu narave in vendar je že znano, da tudi jezikoslovje ni nič drugega kot samostojna vrsta naravoslovja.

Objektivno presojanje krajevnih imen v Furlaniji nas pa privede do sledečega mnenja: kakor n. pr. na Kranjskem; tako so tudi v Furlaniji imele nemške plemiške (oz. tudi duhovske) rodbine svoje gradove v srednjem veku. Seveda so bili po teh rodbinah semtertam kolonizirani tudi nemški kmetje. Stanovališča teh rodbin (gradovi) so imela nemška imena in odtod so pridevali tudi drugim krajem nemška imena. Iz tega že sledi, kje bomo našli v Furlaniji nemška krajevna imena: pri gradovih,